

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีวิธีการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจในบทเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แม้วิธีสอนจะมีอยู่มากมายหลายวิธีด้วยกันซึ่งแต่ละวิธีก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน จึงขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่จะต้องเลือกนำวิธีการสอนที่จะมาใช้ในการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและลักษณะของผู้เรียน การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาทักษะที่นักเรียนจะต้องฝึกทักษะทางภาษาให้มีความคล่องแคล่ว ชำนิชำนาญในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงจำเป็นต้องให้นักเรียนได้ลงมือกระทำเอง เพื่อให้มีประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษา ดังที่ ฮิลดา ตาบา (Hilda Taba 1967 : 8-9) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ดีไม่ควรเน้นการให้ การรู้เอง หรือการเรียนรู้จากผลการกระทำของผู้อื่น แต่ควรเน้นการเรียนรู้จากการกระทำของผู้เรียนเอง โดยใช้หลักการค้นพบสรุปแนวความคิดด้วยตนเอง การแก้ปัญหาและเกิดทักษะทางปัญญา โดยเริ่มต้นจากสิ่งที่รู้และเข้าใจไปสู่สิ่งที่ยุ่งยาก ซับซ้อน แล้วจึงไปสู่สิ่งที่เป็นามธรรมซึ่งต้องใช้ความคิดขั้นสูง การสอนภาษาไทยจึงควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน เพราะจะสามารถขจัดความเฉื่อย (Idleness) ในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และช่วยลดความตึงเครียดอันเกิดจากการเรียนการสอน (วันเนา ย์เต็น 2521 : 2) นอกจากนี้ก็ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความสามารถพิเศษออกมา

การสอนภาษาไทยให้นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนและเกิดความรู้หรือวันที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ก็คือ การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ เพราะการแสดงบทบาทสมมุติเป็นประสบการณ์ทางนาฏการที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เห็นภาพได้ชัดเจนกว่าถ้อยคำที่ครูอธิบาย (สุจิต เพียรชอบ 2524 : 4) ดังที่ เอกกา เดล (Edgar Dale 1962 : 42) ผู้คิดทรวประสบการณ์ในการเรียนรู้ (Cone of Experience) ได้ลำดับประสบการณ์ทางนาฏการไว้เป็น

อันคัม 3 รองจากประสบการณ์รองและประสบการณ์ตรง การแสดงบทบาทสมมุติก็เป็นวิธีการหนึ่งทางนาฏการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี และมีประสิทธิภาพ

ความหมายของบทบาทสมมุติ

ความหมายของบทบาทสมมุตินี้ มีนักการศึกษาและผู้รู้หลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้ในประเด็นต่าง ๆ กันดังนี้คือ

เยาวพา เกษะคุปต์ (2518 : 64-68) กล่าวว่า "บทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกันและยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี"

ทิสนา แคมมณี (2519 : 41) กล่าวว่า "บทบาทสมมุติเป็นเครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยที่ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมุติ และบทบาทสมมุติขึ้นมาให้ผู้เรียนได้แสดงออกความคิดเห็นว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายเพื่อการเรียนรู้" ซึ่งสอดคล้องกับ สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2522 : 69) ที่กล่าวถึงการแสดงบทบาทสมมุติว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหา และการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะในสถานการณ์และบทบาทที่สมมุติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่ป็นจริงนั้น มักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ผ่างมาด้วย การให้ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อนนั้น เป็นการช่วยให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหาตัดสินใจอย่างธรรมชาติ

นอกจากนี้ สุจริศ เพียรชอบ (2528 : 89) กล่าวว่า "การแสดงบทบาทสมมุติคือ เทคนิคการแสดงที่ผู้แสดงพยายามแสดงบทบาทให้เหมาะสมตรงกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงตามที่ตนเองได้รับมอบหมายให้แสดง"

นักการศึกษาชาวต่างประเทศก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทสมมุติไว้ดังต่อไปนี้

จอห์น แอล เทเลอร์ และเร็กซ์ วอลฟอร์ด (John L. Taylor and Rex Walford 1972 : 19) กล่าวถึง บทบาทสมมุติว่าหมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใดจึงแก้ปัญหาได้โดยมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้แสดงและผู้คัดง์บทบาทของตนเพื่อให้มีความเข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง นอกจากนั้นยังทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความต้องการที่ซ่อนเร้น (Hidden Agenda) อยู่ภายในตนเอง อันได้แก่ แรงจูงใจ ความต้องการ ซึ่งมีผลต่อการทำงานและการตัดสินใจของกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ของตนเองต่อบุคคลอื่น ต่อสังคม ประเมินผลตนเองและเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาและชีวิตประจำวัน สามารถเข้าใจสาเหตุแห่งพฤติกรรม เข้าใจถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น ได้ระบายความเครียด เกิดความคิดรวบยอดในตัวเองได้ดีขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคีรวมทั้งทำให้ครูรู้จักนักเรียนได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

โซโลโม ชารัน และเยล ชารัน (Sholomo Sharan and Yael Sharan 1976 : 160) กล่าวถึง การแสดงบทบาทสมมุติว่าเป็นกิจกรรมที่กลุ่มผู้เรียนจัดแสดงขึ้นเพื่อมุ่งสำรวจปัญหาที่คนสังคมซึ่งจะโศกนาฏมาเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลต่าง ๆ ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ อันจะยังประโยชน์แก่ผู้เรียนเพราะผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในภายหลัง

จากความหมายต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า บทบาทสมมุติ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจบทเรียนที่เรียนได้อย่างดี มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจากการสมมุติสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยอาจจะมีการเตรียมบทบาทมาล่วงหน้าก็ได้ แต่หลังจากแสดงบทบาทสมมุติแล้วจะมีการอภิปรายเนื้อหาตามบทบาทสมมุติที่แสดง

องค์ประกอบของบทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติ โดยทั่วไปจะมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ดังที่ คริสตินา บราทท์ พอลสตัน และแมรี นิวตัน บรูเคอร์ (Christina Bratt Paulston and Mary Newton Bruder 1976 : 70-71) กล่าวไว้ดังนี้คือ

1. สถานการณ์ (Situation) เป็นการสร้างท้องเรื่อง และโครงเรื่อง โดยอธิบายว่าสถานการณ์เป็นอย่างไร และสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำคืออะไร อาจเป็นเรื่องง่าย ๆ จนถึงยากซับซ้อนขึ้น

2. บทบาท (Roles) เป็นการกำหนดบทบาท และลักษณะตัวละครอาจตั้งชื่อให้กับตัวละครด้วย เพราะจะช่วยให้ผู้แสดงเข้าถึงบทบาทได้มากขึ้น ส่วนนี้อาจมีรายละเอียดต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ ประสบการณ์ สถานะ ปัญหา และความต้องการส่วนตัว เป็นต้น แต่ส่วนนี้ไม่จำเป็นต้องบรรยายอย่างละเอียดเหมือนส่วนแรก ทั้งนี้เพื่อให้โอกาสผู้เรียนได้สร้างสรรค์จากข้อมูลที่ให้

3. ข้อมูลเกี่ยวกับภาษา (Linguistic Information) ใ้แก่เรื่องการใช้ภาษา เช่น วลี คำศัพท์ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ ซึ่งผู้สวมบทบาทจำเป็นต้องใช้ในสถานการณ์นั้น ๆ ส่วนนี้อาจเพิ่มเติมข้อมูลทางภาษากันสังคม หรือระดับภาษา

4. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่แสดง (Background Knowledge) ครูควรให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการแสดงบทบาท เช่น ให้อ่านข้อความ เล่าให้ฟัง เชิญผู้มีประสบการณ์มาพูด และฉายภาพยนตร์ เป็นต้น

ประเภทของบทบาทสมมุติ

การใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอน สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การแสดงบทบาทสมมุติแบบเตรียมบทไว้ หมายถึง การแสดงบทบาทสมมุติที่มีการเตรียมบทไว้ก่อน ซึ่งครูจะเขียนบทไว้ อาจให้นักเรียนช่วยกันเขียนบทของตนเองขึ้นและมีการฝึกซ้อมการแสดงล่วงหน้า ผู้แสดงจึงต้องแสดงบทบาท โดยใช้ถ้อยคำสำนวนตามที่เขียนบทไว้ ไม่มีโอกาสที่จะใช้ภาษาหรือแสดงความคิดเห็นหรือทัศนใจด้วยตนเอง การแสดงบทบาทประเภทนี้จึงเหมาะสำหรับการฝึกแสดงบทบาทในระยะเริ่มแรก (สุจริต เพียรชอบ 2528 : 93)

2. การแสดงบทบาทสมมุติแบบฉับพลัน หมายถึง การแสดงบทบาทที่ไม่มีบทเตรียมไว้ หรือไม่มีการเตรียมตัวมาก่อน ผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทโดยทันทีทันใด หลังจากที่ถูกกำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้ว ผู้แสดงจะต้องใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาตลอดจน

การตัดสินใจในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การแสดงบทบาทสมมุติประเภทนี้จึงเป็นไปตามธรรมชาติมากกว่าประเภทแรก (สุจิต เพียรชอบ 2528 : 93) ครูจึงควรใช้บทบาทสมมุติประเภทนี้เป็นเครื่องช่วยในการสอนตามวาระและโอกาสที่อำนวย (ทิศนา แชนมณี 2519 : 43-44)

3. การแสดงบทบาทสมมุติโดยกำหนดสถานการณ์ให้ เป็นการแสดงบทบาทที่ประสมประสานระหว่างแบบที่หนึ่งและแบบที่สอง คือครูจะกำหนดสถานการณ์ขึ้นแล้วนำมาเล่าให้นักเรียนฟัง หลังจากนั้นให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติโดยใช้สติปัญญาไหวพริบ เทคนิคในการแสดง การใช้ภาษา การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (สุจิต เพียรชอบ 2528 : 94) โดยอิงสถานการณ์ที่กำหนดให้

เทคนิคในการแสดงบทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติ มีวิธีการหรือเทคนิคในการแสดงหลายวิธีด้วยกัน สุจิต เพียรชอบ (2528 : 94-96) ได้เสนอไว้ 6 วิธี ดังนี้คือ

1. การผลัดเปลี่ยนบทบาทกันแสดง เป็นวิธีการเมื่อผู้แสดงได้แสดงบทบาทใดบทบาทหนึ่งไปแล้ว ก็ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันแสดงบทบาทจนครบทุกบทบาท เช่น การแสดงบทบาทระหว่างพ่อกับลูก เมื่อแสดงบทบาทของลูกแล้วก็ลองกลับมาแสดงบทบาทของพ่อดูบ้าง ผู้ที่สวมบทบาทพ่อก็กลับมาแสดงบทบาทลูก เป็นต้น การแสดงบทบาทเช่นนี้จะทำให้เกิดความคล่องตัวในการแสดง และผู้แสดงเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ได้อย่างถ่องแท้

2. การแสดงบทบาทที่ผู้แสดงรำพึงรำพันความรู้สึกกับตนเอง วิธีนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้แสดงบทบาทได้ระบายความรู้สึก หรือความตึงเครียดภายในออกมาเป็นคำพูดให้ผู้อื่นได้รับรู้ เช่น ครูอาจให้นักเรียนคนหนึ่งพูดแสดงความรู้สึกของเขาออกมาว่าเขา รู้สึกเหงา และว่าแทบจะไม่มีใครมีเพื่อนมาพูดคุยด้วย หลังจากนั้นก็จะให้นักเรียนอีกคนหนึ่งที่นั่งฟังอยู่ออกมารำพึงกับตนเองว่า เขามีความรู้สึกต่อเพื่อนผู้นั้นอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้เพื่อนที่เหงาหงายมีความสุขขึ้นได้ วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ช่วยให้กลุ่มเกิดความเข้าใจ และมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

3. การแสดงโดยมีผู้เสริม คือในขณะที่ผู้หนึ่งแสดงบทบาทและพูดออกมานั้น ก็จะมีผู้ช่วยคอยเสริมคำพูดและความคิดต่าง ๆ ผู้แสดงจะมีที่ปรึกษาได้แก่ทุกคนจะมีผู้เสริม

ผู้เสริมของผู้แสดงบทบาทแต่ละคนจะมีมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ วิธีนี้จะช่วยให้การแสดงบทบาท มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ผู้เสริมควรจะต้องมีมารยาทที่ไม่สอดแทรกจนรบกวนการแสดง จะเสริมในตอนที่ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทแสดงไคล่สะควกขึ้น และการแสดงความคิดความรู้สึก เป็นไปไต่กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น เมื่อผู้แสดงบทบาทกล่าวว่า "นักเรียนทุกคนจะร่วมกิจกรรม ของชุมนุมวิชาการ" ผู้เสริมก็จะพูดต่อไปว่า "แต่ควรที่จะเลือกชุมนุมที่ตนเองมีความสนใจ และมีความถนัด" เป็นต้น

4. การแสดงบทบาทหลาย ๆ กลุ่มในขณะเดียวกัน คือเมื่อกำหนดสถานการณ์การ ฉิ้นแล้ว ก็แบ่งผู้แสดงออกเป็นกลุ่ม ๆ ลงมือแสดงไปในขณะเดียวกัน เช่น ในเรื่องการแก้ไข สภาวะแวดล้อมเป็นพิษ แต่ละกลุ่มก็จะมีผู้แสดงบทบาทต่าง ๆ กันคือ นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร แพทย์ ประชาชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แสดงบทบาทหาวิธีแก้ไขสภาวะแวดล้อมเป็นพิษ วิธี การนี้ช่วยให้บรรยากาศคึกคักเพราะทุกคนมีโอกาสได้แสดง คัดสินใจ และหาวิธีการแก้ไข ปัญหา เมื่อมีการอภิปรายรวมทั้งหมด จะทำให้พบว่า มีวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ แบบเป็นแนว ทางที่จะนำมาสรุป เพื่อใช้ในการดำเนินงานได้คึขึ้น

5. การแสดงบทบาทซ้ำ หรือการหมุนเวียนบทบาท เป็นวิธีการที่ให้ผู้แสดง หลาย ๆ คน หรือหลายกลุ่มแสดงบทบาทเดิมซ้ำ เพื่อต้องการหาคำตอบเกี่ยวกับเรื่องใด เรื่องหนึ่งให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เช่น เมื่อผู้แสดงแสดงบทบาทเจ้าภาพงานเลี้ยงกล่าว ขอบคุนแขกที่มาในงานแล้วก็จะให้ผู้แสดงอื่นแสดงบทบาทนั้นอีก แล้วอภิปรายสรุปถึงวิธีการ สวมบทบาทและการใช้คำพูดที่เหมาะสมที่สุด หรือเมื่อเกิดมีของหายขึ้นในชั้นเรียนก็จะมีการ แสดงบทบาทหาวิธีแก้ไข มีผู้แสดงบทบาทเป็นครูใหญ่ ครูประจำชั้น นักเรียน ภารโรง ช่วย กันคิดหาวิธีการแก้ปัญหา เมื่อกลุ่มหนึ่งแสดงเสร็จแล้วก็ให้อีกกลุ่มหนึ่งแสดงบทบาทเดิมซ้ำอีก จะทำให้ค้นพบวิธีแก้ปัญหาหลายวิธี จากนั้นก็นำมาอภิปรายสรุปเป็นวิธีการที่ดีที่สุด

6. การใช้วิธีการสะท้อนภาพ วิธีการนี้ใช้ในการแก้ปัญหาของกลุ่มเพื่อให้ เจ้าของปัญหาเห็นว่าตนเองเป็นอย่างไร เช่น เมื่อปรากฏว่าในชั้นเรียนมีนักเรียนที่ชอบ แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รังแกเพื่อน รบกวนชั้น ก็อาจจะกำหนดบทบาทให้นักเรียนคนใด คนหนึ่งออกมาแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเหล่านั้น แล้วให้นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งแสดงบทบาท หาวิธีการที่ช่วยให้เพื่อนผู้นั้นลดความก้าวร้าว มีพฤติกรรมดีขึ้น นักเรียนที่เป็นผู้ก้าวร้าว จะได้เห็นพฤติกรรมของตนเองว่าเป็นอย่างไร เมื่อคุณเพื่อนแสดงบทบาทของคณและวิธีการ

ที่จะทำให้ตนเองมีการแสดงออกที่ดีขึ้น

นอกจากเทคนิคการแสดงบทบาทสมมุติดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทิศนา เทียนเสมอ (Tisana Tiansame 1972 : 128-133) ยังได้กล่าวถึงเทคนิคในการใช้บทบาทสมมุติที่ ชอร์ (Shaw) เมเออร์ (Maier) และสมาคมการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (The Adult Education Association of U.S.A.) ได้เสนอเทคนิคการแสดงบทบาทสมมุติที่เพิ่มเติมจาก สุจริต เพียรชอบ ไว้ดังนี้

1. การแสดงบทบาทที่มีลูกคู่มากกว่าหนึ่งคน วิธีนี้คล้ายกับการแสดงโดยมีผู้เสริม แต่ผู้แสดงแต่ละคนจะมีผู้ช่วยหรือผู้เสริมหลายคน ทำให้ผู้ดูได้ทราบทัศนคติ ความรู้สึก ความคิดหลาย ๆ แบบ ตัวอย่างเช่น ผู้แสดงพูดว่า "ฉันไม่รังเกียจคนชนชยะ" ผู้ช่วยคนหนึ่งจะพูดว่า "แต่ฉันคิดว่าเขาควรเก็บชยะให้เรียบร้อยกว่านี้" ผู้เสริมอีกคนจะพูดต่อไปอีกว่า "พวกเราควรทิ้งชยะให้เป็นที่ควาย"

2. การแสดงบทบาทผสม วิธีการนี้ช่วยให้ผู้ชมได้ประสบการณ์ที่เป็นความจริงเกี่ยวกับการตัดสินใจเป็นกลุ่ม การแสดงบทบาทผสมนี้จะแตกต่างจากการแสดงบทบาทโดยทั่วไป คือบทบาทเดียวกัน ผู้แสดงหลาย ๆ กลุ่ม แสดงพร้อม ๆ กันไป โดยไม่ต้องมีผู้ช่วยเหลือหรือครูคอยแนะนำ วิธีการนี้จะมีมาตรฐานมากขึ้นและช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง วิธีการนี้จะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสนองความต้องการและให้ประสบการณ์ที่เป็นความจริงเกี่ยวกับการอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากนี้วิธีการนี้ยังมีข้อดีคือ ช่วยให้ผู้เรียนไม่เกิดความประหม่าจากการที่คิดว่ามีผู้คอยสังเกตการณ์อยู่เพราะสมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงและข้อมูลที่ได้รับจากหลายกลุ่มจะทำให้เกิดการเปรียบเทียบและหาข้อสรุปได้ง่ายขึ้น

3. การแสดงบทบาทโดยวิธีการเสียดสี เป็นการแสดงบทบาทสมมุติที่ใช้กับผู้ชมจำนวนมาก ๆ ได้ การแสดงที่จะให้บรรลุความชขันหรือการเสียดสีที่ต้องการ การกำหนดบทบาทที่จะแสดงนั้นต้องไม่มากเกินไป ควรเน้นเฉพาะส่วนที่เป็นความขัดแย้งให้เด่นชัด การแสดงบทบาทโดยวิธีนี้จะเริ่มด้วยการดำเนินเรื่องตามบทที่เขียนไป ซึ่งจะใช้เพื่อขยายข้อมูล และช่วยสร้างสภาพการณ์ที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถศึกษาบทบาทต่าง ๆ ได้ และนอกจากนี้อาจจะใช้วัสดุอุปกรณ์ในช่วงแรกของการแสดง เพื่อช่วยสร้างความรู้สึกแก่ผู้แสดงเองในภายหลัง

4. การแสดงบทบาทสองบทบาท วิธีการนี้เป็นการให้ผู้แสดงคนเดียวแสดงบทบาทสองบทบาท โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทกลับไปกลับมา วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคล่องตัวและมีความเข้าใจในบทบาททั้งสองได้ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนในห้องมีปัญหา เรื่อง เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาจารย์บางท่าน มีความคิดว่าอาจารย์ท่านนั้นขาดความยุติธรรมต่อตนเอง สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดเกิดความขัดแย้งขึ้น ครูจึงอาจจัดสภาพการณ์ที่ผู้เรียนนั้นประสบ โดยให้ผู้เรียนผู้นั้นหรือคนอื่นแสดงเป็นนักเรียนและเป็นอาจารย์สลับกันไป เพื่อให้เข้าใจถึงความรู้สึกของอาจารย์ เป็นต้น

5. การแสดงบทบาทของผู้ชม วิธีการนี้ใช้กับผู้ชมจำนวนมาก ๆ โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มผู้ชมเกิดความรู้สึกและทัศนคติ วิธีการนี้จะเริ่มจากการสร้างทัศนคติในทางลบให้แก่ผู้ชม แล้วจะจัดประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้ผู้ชมค้นพบทัศนคติที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง จากการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทุกครั้งที่ได้รับประสบการณ์ใหม่ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้ชมได้ประสบการณ์ที่จะช่วยให้เข้าใจวิธีการทำงานต่าง ๆ และทราบว่าวิธีการทำงานที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมเป็นอย่างไร ตัวอย่างเช่น การสอนเรื่องการแสดงความสามารถต่อสิ่งที่ควรเคารพ ในการแสดงคอนแรกจะเป็นไปในแนวทางที่นักเรียนปฏิบัติคนไม่ถูกต้อง ต่อมาการแสดงจะเป็นไปในทางที่บางคนเริ่มเห็นความสำคัญของการแสดงความสามารถ แต่บางคนยังปฏิบัติคนไม่ถูกต้องอยู่ การแสดงครั้งที่ 3 เป็นการแสดงที่ทุกคนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ทำให้สภาพการณ์ต่าง ๆ คำนึงไปอย่างดี จากการแสดงทั้ง 3 ครั้งจะทำให้ผู้ชมเลือกแนวทางที่ดีสำหรับตนเอง การวัดทัศนคติที่เปลี่ยนไปนี้ ทำได้โดยการให้แสดงบทบาทสมมุติ การออกแบบสอบถามหรือการแต่งเรื่องข้อให้จบ เป็นต้น

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมุติ

การแสดงบทบาทสมมุติประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนเตรียมการ เป็นการจัดทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นในการแสดงบทบาท ตั้งแต่การเตรียมบท วางแผนการแสดง กำหนดบทบาทของผู้แสดงไว้ให้พร้อม (นิพนธ์ ศศิธร และคณะ 2524 : 52) ผู้แสดงจะต้องพยายามใช้เทคนิค และวิธีการแสดงต่าง ๆ เพื่อที่จะได้แสดงบทบาทที่กำหนดขึ้นอย่างเหมาะสม โดยผู้แสดงจะต้องเตรียม

การตั้งข้อไปนี้

1.1 แจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูจะต้องวิเคราะห์แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่า อะไรคือปัญหา หรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียนเพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

1.2 กำหนดสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมุติที่ง่ายและชัดเจนขึ้น พร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมุติที่จะให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติที่เขียนขึ้นนี้ ครูจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบกับปัญหาและข้อขัดแย้งเพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ

การกำหนดสถานการณ์สมมุติและบทบาทสมมุตินี้ ครูจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ คือ

ก. ความง่ายของสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นควรเป็นเรื่องง่าย ๆ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับนามธรรมก็ควรมีความยากพอประมาณ ไม่ยุ่งยากซับซ้อนจนผู้แสดงเกิดความสับสน และไม่เข้าใจบทบาทที่ตนจะต้องแสดง

ข. ผู้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมุติทั้งผู้แสดงและผู้ชมควรจะได้มีความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเป็นอย่างดี เพื่อจะได้สามารถแสดงบทบาทและร่วมอภิปรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ค. สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นนั้นควรเหมาะสมกับผู้แสดง เพราะผู้แสดงคนหนึ่งอาจเหมาะสมกับบทบาทหนึ่ง ในขณะที่เกี่ยวกับผู้แสดงอีกคนหนึ่งเหมาะสมกับอีกบทบาทหนึ่งก็ได้ สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นจึงควรเหมาะสมกับผู้แสดงในค่านิยม เพศ ระดับการศึกษา และความสนใจของผู้แสดงด้วยเพื่อให้การแสดงดำเนินไปด้วยดี

ง. สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อแสดงบทบาทสมมุตินั้น ควรจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการแสดง และเป็นเครื่องกระตุ้นให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมอยากพูดอภิปรายแสดงความคิดเห็นหลังจากแสดงเสร็จแล้ว นอกจากนั้นสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นควรเป็นเครื่องช่วยให้ผู้แสดงได้เข้าใจตนเอง ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกในกลุ่มด้วย

จ. สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อแสดงบทบาทสมมุตินั้น ควรเป็นเครื่องช่วยปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทด้วย

ฉ. สถานการณ์ที่กำหนดขึ้นนั้นควรจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องปัญหา หรือความขัดแย้งของมนุษย์ในวงกว้าง ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวหรือประสบการณ์จริงของบุคคลหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาท เพราะอาจทำให้เกิดกระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้แสดง หรือผู้ชมได้ (สุจิต เพียรชอบ 2528 : 97)

2. ชั้นแสดง ชั้นนี้เป็นชั้นตอนที่ผู้แสดงแต่ละคนได้แสดงตามบทบาทที่วางไว้ ชั้นแสดงนี้มีชั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

2.1 ชั้นนำเข้าสู่การแสดง หรือการอุ้มนำเรื่อง หมายถึง การนำผู้แสดงให้เข้าใจหรือคุ้นเคยกับเรื่องหรือปัญหาที่จะแสดงเป็นอย่างดี นอกจากนั้นจะต้องมีการโน้มน้าวใจให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความรู้สึกคล้อยตาม เกิดอารมณ์ร่วม เข้าใจตัวละคร ตลอดจนปัญหาของตัวละครได้ดี เพื่อแสดงบทบาทหรือหาทางแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ใค้อย่างถูกต้อง และในชั้นนี้จะต้องมีการเตรียมตัวผู้ชมด้วย โดยชี้แจงให้ผู้ชมชมการแสดงอย่างละเอียด เพื่อจะได้ติดตามเรื่อง และมีอารมณ์ร่วมไปกับการแสดง เพราะเมื่อเสร็จการแสดงบทบาทแล้วผู้ชมจะต้องอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่แสดง หรือในบางกรณีผู้ชมอาจจะต้องแสดงบทบาทนั้นอีกครั้งหนึ่งซึ่งอาจจะใช้วิธีการแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจที่แตกต่างกันออกไป

2.2 การเลือกตัวผู้แสดง การเลือกตัวแสดงอาจให้ผู้เรียนสมัครหรือผู้สอนเลือกก็ได้ ในกรณีที่ผู้สอนเลือกควรเลือกผู้ที่มีศรัทธาใจแสดง และมีความเหมาะสมกับบทบาทที่จะแสดง (สุจิต เพียรชอบ 2528 : 98-100) นอกจากนั้นควรระมัดระวังมิให้บทบาทที่จะต้องแสดงก่อให้เกิดปมค้อยหรือสร้างความอับอายให้แก่ผู้แสดงด้วย (วิมลศิริ ร่มสุข 2522 : 59) อย่างไรก็ตามการเลือกผู้แสดงบทบาทควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการแสดง และประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทจะได้รับเป็นสำคัญคือ

ก. เลือกผู้ที่มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อแสดงบทบาท

ข. เลือกผู้ที่มีไหวพริบในการแก้ปัญหา และมีความสามารถในการตัดสินใจ

ค. เลือกผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีจินตนาการสูง

ง. เลือกผู้เรียนที่มีลักษณะใกล้เคียง และลักษณะตรงกันข้ามกับ

ลักษณะของบทบาทที่มอบหมายให้ (ทศนา แชมมณี 2519 : 44)

จ. เลือกผู้เรียนทั่ว ๆ ไป เพื่อฝึกการแสดงบทบาทและฝึกให้ รู้จักคิดว่า ถ้าคนอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ จะทำอะไร สำหรับกรณีนี้ครูอาจเลือกเด็ก ที่เงียบ ๆ โดยครูคอยให้กำลังใจ แต่ไม่บังคับเพราะเป็นไปได้ว่าถ้าเด็กพวกนี้ได้ออก มาแสดงครั้งหนึ่งแล้วความพอใจและความสำเร็จที่ไ้รับอาจทำให้อยากแสดงอีกก็ได้

(Shlomo Sharan and Yael Sharan 1976 : 172)

ฉ. เลือกผู้เรียนที่อาสาสมัคร เติมใจออกมาแสดง การเลือก ผู้เรียนที่ไม่เต็มใจแสดง จะทำให้การแสดงบทบาทไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

2.3 การจัดฉาก การจัดฉากเป็นการจัดฉากแบบสมมุติขึ้นมา เพื่อให้ บรรยายภาศในการแสดงบทบาทใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจจัดแบบง่าย ๆ ใช้โต๊ะเก้าอี้ที่มีอยู่ภายในห้องหรืออาจจะมีอุปกรณ์อื่นมาเพิ่มเติมอีกบ้าง ไม่จำเป็นจะต้อง จัดฉากให้หรูหราจนเกินไปนัก

2.4 การเตรียมผู้ชม ผู้สังเกตการณ์ การใช้บทบาทสมมุติช่วยให้การ เรียนสนุกสนานมีชีวิตชีวา แต่เพื่อให้ทุกคนไ้รับประโยชน์จากการแสดงบทบาทให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะต้องมีการเตรียมผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ให้รู้จักการวิเคราะห์การ แสดง เช่น สังเกตการใช้คำพูด ภาษาท่าทาง การแก้ปัญหา และการตัดสินใจของผู้แสดง ว่าแสดงไ้แบบเนียนหรือไม่ เหมาะสมหรือสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่กำหนดมาน้อยเพียงใด การรู้จักสังเกต วิเคราะห์การแสดงนี้จะช่วยให้สามารถอภิปรายหลังการแสดงบทบาทได้ คล่องแคล่วขึ้น

2.5 การเตรียมพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะต้องแสดงบทบาท สมมุติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติไ้มากน้อยเพียงใ้นั้นขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ก่อน ลงมือแสดงผู้แสดงจึงควรไ้ปรึกษาหารือ และวางแผนกันว่าจะแสดงอย่างไร การวางแผนนี้จะช่วยให้การแสดงดำเนินไปโดยราบรื่น

2.6 การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้ว ผู้แสดงก็เริ่มแสดงไ้ การแสดงนี้ควรไ้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดกลางคัน ถึงแม้ว่าผู้แสดงจะไ้ใช้ภาษา พูด หรือภาษาท่าทางไม่เหมาะสมก็ควรปล่อยให้แสดงไปจนเสร็จแล้วจึงค่อยวิพากษ์วิจารณ์ ภายหลัง

2.7 การคัดบท เมื่อการแสดงค่าเงินไปพอสมควรแล้ว ครูอาจจะคัดบท หรือหยุดการแสดง หรือการแสดงเย็นเยื่อจบไม่ลง ผู้แสดงเกิดอาการลังเล กระสับกระส่าย ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรต่อไป หรือผู้ชมเกิดความเบื่อหน่าย การคัดบทจะทำได้ในกรณีต่อไปนี้

ก. เมื่อการแสดงนั้นได้ให้ข้อมูลเพียงพอแก่กลุ่มที่จะนำมาวิเคราะห์ และอภิปรายได้

ข. กลุ่มพอจะเข้าใจว่าเรื่องราวจะเป็นอย่างไรถ้าจะมีการแสดงต่อไป

ค. ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิด บางประการ

ง. การแสดงจบเรื่อง (ทศนา แชมมณี 2519 : 45)

3. ชั้นวิเคราะห์และประเมินผลการแสดง ชั้นนี้เป็นชั้นที่สำคัญมากเพราะเป็นชั้นที่มีผู้ที่มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาททั้งผู้แสดงและผู้ชมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และการเรียนรู้ร่วมกัน การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปการ อภิปราย ส่วนจะอภิปรายในรูปใดก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการเรียน หรือตามแต่จะตกลงกัน ในการอภิปรายนั้นผู้ร่วมอภิปรายจะประเมินผลการแสดงอย่างเสรี การพูดเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา เน้นทางด้านการสร้างสรรค์มิใช่วิจารณ์ว่าผู้ใดแสดงดีหรือไม่ดี อย่างไร การวิเคราะห์และการประเมินผลการแสดงบทบาทนี้ช่วยให้ผู้แสดงได้ทราบจุดอ่อนของตน และในขณะเดียวกันก็ได้รับทราบความในใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นด้วย ในด้านผู้ชมก็จะได้ฝึกการสังเกต การคิดวิเคราะห์ การเสนอความคิด และการแสดงเหตุผลไปด้วย

ในบางกรณีเมื่อวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนวคิดในการแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจที่แตกต่างออกไปอีกทำให้มีวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ แนว หรือหากการแสดงบทบาทครั้งแรกยังไม่ใคร่ชัดเจน ก็อาจมีการแสดงซ้ำอีกได้ ดังที่ ทศนา แชมมณี (2519 : 46) ได้เสนอขั้นตอนที่ 4 และ 5 ไว้ดังนี้

4. ชั้นแสดงเพิ่มเติม เป็นการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติม เพื่อจุดประสงค์ครั้งหนึ่ง เพราะหลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความ

คิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา หรือทัศนใจ หรือการแสดงครั้งแรกยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ

5. ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป หลังจากอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไปซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวของให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถที่จะหาข้อสรุปหรือแนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

ประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติ

การใช้บทบาทสมมติในการเรียนการสอนภาษาไทย มีประโยชน์มากมายหลายประการ สุจริต เพียรชอบ (2528 : 90-92) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทเข้าใจตนเองได้ดียิ่งขึ้น เมื่อผู้แสดงบทบาทได้มีโอกาสแสดงออกในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่สมมุติขึ้นนั้นจะเข้าใจตนเองได้ชัดเจนขึ้นว่าตนเองมีความสามารถในการแสดงออกทั้งทางคำวาจาและท่าทางมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้พยายามปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

2. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น การแสดงบทบาทสมมติเป็นการแสดงสั้น ๆ ที่พอจะทำได้โดยไม่ยากนักเมื่อมีโอกาสแสดงออกจะทำให้รู้สึกว่าคุณเองประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความมั่นใจที่จะแสดงออกต่อไปทั้งทางวาจาและท่าทาง

3. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทเข้าใจบุคคลอื่นที่ตนเกี่ยวข้องกับดียิ่งขึ้น เพราะการแสดงบทบาทของผู้อื่น จะทำให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ทัศนใจอย่างไร ทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ดีขึ้น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา และทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางตนในสังคมดีขึ้น

4. การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยให้คนในกลุ่มเกิดความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเอง มีความสามัคคีปรองคองกัน เพราะต้องมีการช่วยเหลือ วางแผน จัดฉาก จัดบท จัดสถานที่ กำหนดตัวแสดงและแสดงร่วมกัน ทำให้มีความใกล้ชิดสนิทสนม เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

5. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทเข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น การแสดง

บทบาทสมมุติมักจะต้องกำหนดสภาพการณ์ต่าง ๆ ขึ้นให้แสดง ทำให้เราต้องแก้ปัญหา คัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เข้าใจสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

6. ช่วยให้ผู้แสดงบทบาทมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจดีขึ้นเพราะ บทบาทสมมุติจะมีเหตุการณ์ขัดแย้ง หรือสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาแฝงอยู่ด้วย ผู้แสดงจึง ต้องใช้ความคิด ใช้วิจารณญาณ และไหวพริบต่าง ๆ แก้ปัญหาให้คลี่คลายไป การแก้ปัญหา หรือการตัดสินใจก็จะมีหลายอย่างต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้ผู้แสดงบทบาทได้มีประสบการณ์ ในการแก้ปัญหา และการตัดสินใจหลาย ๆ วิธีนับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ายิ่ง

7. ช่วยปลูกฝังค่านิยมที่สำคัญ ๆ ให้กับผู้แสดงบทบาท สถานการณ์ที่สมมุติ มักเป็นเรื่องความขัดแย้งในค่านิยม และคุณธรรมต่าง ๆ การแสดงบทบาทจะช่วยให้ผู้ แสดงได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเองจากการแก้ปัญหาและการตัดสินใจหลังจากแสดง บทบาทแล้วมักจะมี การอภิปราย วิเคราะห์ ประเมินผลการแสดง การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้แสดงเข้าใจค่านิยมต่าง ๆ มากขึ้น

8. ช่วยให้เห็นใจเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์มากขึ้น การที่มนุษย์แสดงพฤติกรรม ออกมานั้นต้องมีสาเหตุหรือแรงผลักดันอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่ผู้แสดงสวมบทบาทที่ตนเอง ต้องอยู่ในสภาพการณ์ที่กำหนดให้ ต้องใช้วาจาการแสดงท่าทาง และการตัดสินใจทำให้มี ความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

9. ช่วยส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน การแสดงบทบาทจะช่วยให้ผู้แสดง ได้ระบายความในใจออกมา ทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทได้รับรู้ ได้เกิดความ เข้าใจอันดีต่อกัน ครูจะเข้าใจนักเรียนดีขึ้น นักเรียนก็เกิดความเข้าใจในตัวครู และนักเรียน ก็มีความเข้าใจซึ่งกันและกันเอง นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้แสดงมีความรู้สึก มีทัศนคติที่ดีต่อ ตนเองและผู้อื่น เพราะการแสดงบทบาทจะช่วยให้สำรวจจุดเด่นจุดอ่อนของตนเองและผู้อื่น และพยายามปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความผาสุกยิ่งขึ้น

10. การแสดงบทบาทสมมุติช่วยให้เกิดความรื่นเริง บันเทิงใจ เกิดความสนุกสนาน เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ เพราะผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การสอน ได้แสดงออกทั้งทางวาจา ท่าทาง ความคิด ซึ่งจะช่วยให้อาจแสดงบทบาท ในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการแสดงบทบาทสมมุตินี้มีประโยชน์และคุณค่ามากมายหลาย

ประการทั้งคุณประโยชน์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ทั้งยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางค่านิยม ความคิด การตัดสินใจ และการพัฒนาทักษะทางภาษาอีกด้วย ดังนั้น การใช้บทบาทสมมุติในการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงมากที่สุด

การสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงาน

การเรียนการสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานเป็นวิธีการสอนแบบกลุ่มย่อยที่ใช้กันมานานแล้ว อาจจะเป็นเพราะเล็งเห็นแล้วว่าเป็นประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียนกลุ่มย่อยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น (ทิสนา แชมมณี 2522 : 202) การจัดกลุ่มย่อยมีหลายวิธีด้วยกัน แต่วิธีที่นิยมกันมีดังต่อไปนี้

1. การอภิปรายทบทวน (Tutorial Group)
2. การแบ่งกลุ่มทำงาน (Task Group)
3. การระดมสมอง (Brain Storming Group)
4. การวิเคราะห์แบบโซคราติส (Socratic Analysis Group)
5. การค้นคว้าด้วยตนเอง (Heuristic Group)
6. การแบ่งกลุ่มซักถามทั่วไป (Discursive Group)

ความหมายและลักษณะของกลุ่มย่อย

เจดิม วรวิทย์ และสมคิด แก้วสนธิ (ม.ป.ป. : 1-2) กล่าวถึงคำว่า กลุ่ม ว่าหมายถึง การรวมคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปและจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. สมาชิกของกลุ่มนั้นกำหนดได้โดยแน่นอนโดยชื่อหรือประเภท
2. สมาชิกตระหนักถึงความเป็นกลุ่ม มีความคิดและความมุ่งหมายร่วมกัน
3. สมาชิกมีเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมกัน
4. สมาชิกต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยปฏิบัติการกิจหรือร่วมในกิจกรรม

นั้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. กลุ่มสามารถมีพฤติกรรมประหนึ่งบุคคลเดียวกันได้ คือสามารถตกลงและปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามความเห็นของกลุ่ม

เมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมเป็นกลุ่มจะเกิดมีพฤติกรรมในกลุ่มขึ้น พฤติกรรมในกลุ่มจะดำเนินเป็นขั้นตอนตามลำดับขั้น ฉะนั้นผู้สอนแบบกลุ่มย่อยจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกระบวนการกลุ่มซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ก. ขั้นรวมกลุ่ม (Forming Stage) เป็นระยะที่สมาชิกของกลุ่มพบกันใหม่ ๆ และสมาชิกยังไม่รู้จักกันดีพอ จึงทำให้สมาชิกสงวนท่าทีและยังไม่เปิดเผยเป็นกันเองเท่าที่ควร ผู้สอนจึงเป็นผู้นำกลุ่มที่จะให้สมาชิกรู้จักกันและเกิดบรรยากาศที่เป็นมิตร

ข. ขั้นวางแบบแผน (Norming Stage) เป็นระยะที่สมาชิกได้ทำความรู้จักกันแล้ว กลุ่มจะเริ่มคิดถึงเป้าหมายและงานที่จะทำร่วมกัน ระยะนี้ผู้สอนกับผู้เรียนจะได้ตั้งเป้าหมายของการเรียนรู้และกิจกรรมที่จะทำร่วมกัน

ค. ขั้นระดมความคิด (Storming Stage) เป็นระยะที่บรรยากาศการทำงานในกลุ่มเริ่มจริงจังมากขึ้น สมาชิกพยายามวางกฎเกณฑ์หน้าที่ภายในกลุ่ม เสนอข้อคิดเห็นต่าง ๆ ระยะนี้ผู้สอนอาจปล่อยให้ผู้เรียนทำงานตามลำพังหรือเพียงร่วมกิจกรรมโดยเป็นสมาชิกของกลุ่มคนหนึ่ง

ง. ขั้นปฏิรูป (Reforming Stage) ระยะนี้กลุ่มจะมีความสัมพันธ์แนบแน่นขึ้น ทำงานด้วยความเห็นใจและงานของกลุ่มดำเนินไปด้วยดี

จ. ขั้นสลายตัว (Disbanding Stage) ซึ่งเป็นระยะสุดท้ายที่สมาชิกทำงานร่วมกันจนเป็นที่เรียบร้อย กลุ่มจะเริ่มสลายตัว ลดความผูกพันกับสภาวะของกลุ่มลง ระยะนี้ผู้สอนอาจใช้เวลาทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเพื่อหาข้อสรุป หรือแนะแนวทางในการศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหมายของการจัดการสอนแบบกลุ่มย่อย

การจัดการสอนแบบกลุ่มย่อย นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาแล้ว ยังมีผลพลอยได้คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่มร่วมกัน โดยทั่วไปจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการจัดการสอนแบบกลุ่มย่อยพอสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ได้แก่

1.1 ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาให้กระจ่างขึ้น จุดมุ่งหมายข้อนี้กว้างมากและใช้ได้ทุกโอกาสที่มีการอภิปรายในกลุ่ม เช่น การสอนแบบอภิปรายทบทวน

(Tutorial Group) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายช่วยนักเรียนแต่ละคนที่ยังไม่เข้าใจวิชาหนึ่งวิชาใดหลังจากที่ได้ศึกษาวิชานั้นแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น การจัดการสอนแบบนี้ส่วนใหญ่ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่ม เช่น ถามคำถามและตอบคำถามผู้เรียน ตลอดจนการนำอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจเนื้อหาวิชานั้น

1.2 เรียนรู้วิธีแก้ปัญหา คือให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และแก้ปัญหาค้นหาเอง โดยร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดอย่างมีอิสระหรือซักถามจากครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ตลอดจนครูมอบหมายให้นักเรียนทำงานร่วมกันโดยอิสระและนำมาปรึกษาเมื่อต้องการคำแนะนำเท่านั้น ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้จึงต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหามีโชเน้นหนักถึงเนื้อหาของปัญหานั้น

2. เสริมความสามารถด้านการสื่อความหมาย การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อยจะมีการอภิปรายตอบโต้ ซักถาม การให้และการรับข้อติชม หรือคำแนะนำ ซึ่งผู้เรียนจะต้องอาศัยทักษะความสามารถด้านการฟัง การพูด การถามและการตอบซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะถูกเสริมสร้างขึ้นในตัวผู้เรียนทีละน้อย ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นได้ดียิ่ง

3. เสริมความสามารถในบทบาทของวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อย ผู้เรียนได้มีโอกาสเป็นอิสระในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนและต่อกลุ่ม สามารถแก้ปัญหาคำถามต่าง ๆ โดยทำงานร่วมกับคนอื่น จึงเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น และมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีขึ้น ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้จะมีส่วนช่วยเสริมความสามารถของผู้เรียนในการประกอบอาชีพของตนเป็นอย่างมากในชีวิตจริง

4. เสริมสร้างทัศนคติและค่านิยม การเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้รู้และพิจารณาตรวจสอบทัศนคติของตน ดังนั้นการให้ผู้เรียนแสดงออกถึงทัศนคติของตนเองและฟังทัศนคติของผู้อื่นพร้อมทั้งวิพากษ์วิจารณ์ทัศนคติซึ่งกันและกันจะยังผลให้ผู้เรียนเห็นซึ่งถึงทัศนคติที่ตนมี การสอนกลุ่มย่อยแบบต่าง ๆ ที่นิยมใช้เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมคือ การให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซักถาม โต้แย้งและอภิปรายเต็มทีตลอดจนหาข้อสรุปโดยกลุ่มของผู้เรียนเอง

การสอนแบบกลุ่มย่อย

การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อยเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด ดังนั้น การสอนแบบกลุ่มย่อยจึงควรจัดในรูปแบบที่ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงเพื่อให้ผู้เรียนสังเกตและคิดพร้อมกับอภิปรายเพื่อสรุปเป็นความเข้าใจของตนเองและมีโอกาสทดสอบความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ โดยผู้สอนจัดหาสภาพการณ์มาให้ใหม่หรือมอบปัญหาให้ผู้เรียนแก้ ถ้าผู้เรียนแก้ปัญหาไม่ได้ก็เป็นประสบการณ์ใหม่ต่อไป

การจัดการสอนแบบกลุ่มย่อยมีหลายประเภท แต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายต่างกัน เช่น มุ่งหวังทางค้นแก้ปัญหา หรือเปลี่ยนทัศนคติ เป็นต้น เฉลิม วราวิทย์ และสมคิด แก้วสนธิ (ม.ป.ป. : 1-5) ได้กล่าวถึงการสอนแบบกลุ่มย่อยที่นิยมปฏิบัติกันอยู่ ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มทบทวน (Tutorial Group)
2. การวิเคราะห์แบบโซคราติส (Socratic Analysis Group)
3. การระดมสมอง (Brain Storming Group)
4. การแบ่งกลุ่มค้นคว้าเอง (Heuristic Group)
5. การแบ่งกลุ่มซักถามทั่วไป (Discursive Group)
6. การแบ่งกลุ่มซิงคิเคท (Syndicate Group)
7. การแบ่งกลุ่มซุบซิบปรึกษา (Buzz Group)
8. การแบ่งกลุ่มสัมมนา (Seminar)
9. การแบ่งกลุ่มทำงาน (Task Group)

1. การอภิปรายทบทวน (Tutorial Group)

การจัดการเรียนการสอนแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยผู้เรียนแต่ละคนที่ยังไม่เข้าใจวิชาหนึ่งวิชาใดหลังจากได้ศึกษาวิชานั้นแล้ว ผู้สอนจะแนะนำให้เข้าใจแจ่มแจ้งมากขึ้น โดยทบทวนเรื่องราวที่ได้ฟังบรรยายมาหรืออ่านหนังสือมา การจัดการสอนแบบนี้ผู้สอนและผู้เรียนจะกำหนดวันเวลาไว้เป็นการถาวรแล้วกำหนดหัวข้อที่จะทบทวนหรืออภิปรายซักถามไว้ล่วงหน้าพร้อมทั้งกำหนดกิจกรรมหรืองานไว้ล่วงหน้าเช่นกัน ถ้าจะทบทวนเนื้อหาคอนิโค ผู้เรียนจะต้องอ่านมาแล้วล่วงหน้าหรือถ้าจะมีการอภิปราย ผู้เรียนก็ต้องเขียน

มาส่งล่วงหน้า เมื่อถึงชั่วโมงเรียนผู้สอนจะเริ่มต้นทำการอภิปรายด้วยการซักถาม ทดสอบผู้เรียนแล้วให้ผู้เรียนตอบหรือเสนอรายงานหรือชี้แจงสิ่งที่ทำมา ผู้สอนหรือสมาชิกคนอื่น ๆ ก็จะช่วยอภิปรายซักถามได้พร้อมกันไป ผู้สอนจะเป็นผู้สรุปบทวนตอนท้ายชั่วโมงทุกครั้งไป

2. การวิเคราะห์แบบโซคราติค (Socratic Analysis Group)

การวิเคราะห์แบบโซคราติค หรือการอภิปรายกรณีเรื่อง เป็นการสอนให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาโดยการอภิปรายกับครู เพื่อนักเรียนและวิจารณ์ความคิดของตนเอง และผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนได้พัฒนาความคิดและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากการอภิปราย การสอนจะเริ่มด้วยครูหรือนักเรียนที่จะเตรียมเรื่องหรือปัญหามา เสนอที่ประชุม ในกรณีที่ทุกคนเตรียมปัญหามากอาจจะมาเลือกกันในที่ประชุม แล้วผู้สอนจะสรุปหรือผู้เสนอสรุปเองเพื่อให้สมาชิกได้มีการอภิปรายถกเถียงกัน การอภิปรายนั้นควรเป็นการอภิปรายเพื่อให้เข้าใจปัญหาหรือเรื่องกว้างขึ้น โดยให้สมาชิกทุกคนได้มีกิจกรรมร่วมกันให้มากที่สุด ดังนั้นสมาชิกภายในกลุ่มจึงไม่ควรมีเกินกว่า 15 คน

3. การระดมสมอง (Brain Storming Group)

การระดมสมองเป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้มีโอกาสคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเพื่อแก้ไขปัญหาและเพื่อเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาใหม่ ๆ จากเพื่อนร่วมชั้น ผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยการตั้งประเด็นให้อภิปรายหรือตั้งปัญหาให้แก้แล้วให้ทุกคนเสนอความเห็นหรือทางออกต่อปัญหาเหล่านั้น ใครจะเสนอเท่าใดก็ได้แต่ไม่ควรให้มีลักษณะผูกขาดจนเกินไป และไม่ควรถูกบังคับให้ทุกคนเสนอ เมื่อแต่ละคนเสนอแล้วผู้สอนจะรวบรวมไว้บนกระดานหรือบนกระดาษของตนเอง เสร็จแล้วผู้สอนควรที่จะจัดหมวดหมู่ของคำอภิปรายหรือข้อเสนอเหล่านั้นแล้วจึงเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ทบทวนข้อสรุปที่เป็นหมวดหมู่เหล่านั้นอีกทีหนึ่ง เมื่อเสร็จแล้วผู้สอนจะเป็นผู้สรุปสุดท้าย

4. การแบ่งกลุ่มค้นคว้าเอง (Heuristic Group)

การเรียนการสอนแบบนี้เพื่อให้ผู้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์โดยรู้วิธีการหาข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนสรุปผลนั้นด้วยตนเอง ผู้สอนจะเป็นผู้นำนักเรียนด้วยถ้อยคำที่เลือกไว้อย่างดี เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความคิดกระทำกิจกรรมชวนขยายค้นคว้าทดลองเรื่องราวต่าง ๆ และค้นพบความจริงของหลักต่าง ๆ ที่ต้องการทราบด้วยตนเอง ประโยชน์ของการสอนวิธีนี้ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกรรมวิธีของการ

เรียนรู้ นักเรียนจะเกิดความสนใจ เพราะนักเรียนได้มีโอกาสทดลองค้นคว้าเองด้วยการใช้วิธีสอนแบบนี้ผู้สอนจะต้องค่อยทำค่อยไป คือเปลี่ยนแนวการสอนให้เข้ารูปการค้นคว้าด้วยตนเอง (Heuristic) ทีละน้อย ๆ อย่าเริ่มค้นด้วยการโยนตำราทิ้ง แล้วให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยไม่ใช้หนังสือ การทิ้งตำราโดยสิ้นเชิงถ้าจะทำให้ควรกระทำในขั้นสุดท้ายไม่ใช่ขั้นแรก (วนิช บรรจง 2516 : 140)

5. การแบ่งกลุ่มซักถามทั่วไป (Discursive Group)

การแบ่งกลุ่มซักถามทั่วไปเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและฝึกฝนการอภิปราย ผู้สอนจะร่วมกิจกรรมน้อยที่สุดคือเป็นเพียงผู้พิจารณาว่า เรื่องที่จะนำมาอภิปรายนั้นผู้เรียนทุกคนมีความรู้พอที่จะอภิปรายได้ ทุกคนจะร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ วิพากษ์วิจารณ์และสมาชิกทุกคนมีโอกาสเป็นผู้นำกลุ่มในการอภิปรายนั้น ๆ ใ้ค้ตลอดเวลา การสอนกลุ่มย่อยชนิดนี้อาจจัดขึ้นหลังจากการเรียนกลุ่มใหญ่หรือมีประสบการณ์มาแล้วเพื่อให้ผู้เรียนกระจ่างขึ้น เนื้อเรื่องที่จะมาอภิปรายนั้นควรเป็นของจริงที่สมาชิกกลุ่มเห็นความสำคัญและเลือกมาด้วยกลุ่มเอง

6. การแบ่งกลุ่มแบบซินดิเคต (Syndicate Group)

การสอนแบบนี้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันตลอดทั้งแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนมอบหมายให้ การสอนแบบซินดิเคตคล้ายกับการแบ่งกลุ่มทำงาน (Task Group) แต่เหมาะสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดประมาณ 30-50 คน โดยจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละ 5-6 คน แล้วผู้สอนมอบปัญหาให้ช่วยกันแก้ไข พร้อมด้วยสื่อการสอนต่าง ๆ เช่น เอกสารอ่านประกอบ ตำรา ฯลฯ ปัญหาที่มอบให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มอาจไม่เหมือนกัน แต่ควรมีเนื้อหาต่อเนื่องหรือเรื่องเดียวกัน ผู้เรียนอาจทำงานในชั้นเรียนตามเวลาที่กำหนดหรือทำเป็นการบ้านตามเวลาที่มียู่ เมื่อแต่ละกลุ่มทำงานเสร็จแล้วจะต้องมาเสนอต่อผู้เรียนกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ได้ข้อสรุปของกลุ่ม ระยะเวลาที่ผู้สอนอาจช่วยสรุปผลที่ได้จากกลุ่มใหญ่หรือเพิ่มเติมเนื้อหาตามความเหมาะสม

7. การแบ่งกลุ่มซุบซิบปรึกษา (Buzz Group)

การจัดการสอนแบบนี้เหมาะสำหรับผู้เรียนเป็นจำนวนมาก โดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 2-6 คน ให้แก้ปัญหาาร่วมกันในระยะเวลาสั้น ๆ

ตั้งแต่ 2-10 นาทีตามความเหมาะสมของแต่ละปัญหาขณะที่ฟังคำบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียน
 ได้มีโอกาสคิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การจัดกลุ่มแบบนี้ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเตรียม
 วิธีการและเนื้อหามากนักและจัดได้ทุกโอกาสตามความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน วิธีการ
 สอนแบบนี้ยังดีสำหรับผู้เริ่มฝึกการจัดการสอนแบบกลุ่มย่อย เพราะง่ายและสะดวกในการจัด

8. การแบ่งกลุ่มสัมมนา (Seminar)

การจัดการสอนแบบสัมมนาเป็นการจัดการสอนที่คล้ายกับการแบ่งกลุ่ม
 อภิปรายทบทวน (Tutorial Group) แต่แตกต่างกันคือ การแบ่งกลุ่มสัมมนาเป็น
 การจัดการสอนเพื่อเพิ่มพูนความรู้โดยผู้เรียนและผู้สอนช่วยกันเลือก เรื่องที่จะนำมาเรียน
 ร่วมกัน เช่นผู้เรียนบางคนเสนอผลงานของตนต่อเพื่อนเพื่ออภิปรายผลงานของตน หรือ
 เชิญผู้เชี่ยวชาญมาอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือปัญหาให้กระจ่างขึ้น เป็นต้น

9. การแบ่งกลุ่มทำงาน (Task Group)

การแบ่งกลุ่มทำงาน คือการที่ครูมอบหมายให้นักเรียนร่วมกันทำงานเป็น
 หมู่คณะ ช่วยกันค้นคว้าแก้ปัญหา หรือปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถ ตามความถนัด หรือ
 ตามความสนใจ เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำงานร่วมกันตามแบบประชาธิปไตย
 ทุกคนจะต้องดำเนินการตามที่มอบหมายให้ การจัดการสอนแบบนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ
 ช่วยผู้เรียนให้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันตลอดทั้งแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนมอบหมายให้
 งานที่ผู้สอนมอบหมายให้ นั้นอาจจะเป็นการแก้ปัญหา การค้นคว้าหรือการศึกษาหาความรู้
 เพิ่มเติมโดยให้กลุ่มผู้เรียนวางแผนงานของตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ

การสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงานก็คือ ผู้สอนมอบงานให้ผู้เรียนทำแต่ละกลุ่ม
 งานนั้นเป็นงานใหม่และผู้เรียนมีความรู้ขั้นพื้นฐานที่จะทำงานนั้นได้ เตรียมสื่อการสอน
 ต่าง ๆ ที่จะใช้ในการทำงานนั้นไว้ให้พร้อม มีการสังเกตการทำงานและบอกให้ผู้เรียน
 ทราบถึงผลงานนั้น ๆ เป็นระยะ ๆ ส่วนผู้เรียนก็ต้องช่วยกันทำงาน โดยการแบ่งงานให้
 ทุกคนทำ เมื่อนำมาอภิปรายในกลุ่มจะได้แสดงความคิดเห็นกันทุกคน สมาชิกทุกคนจะต้อง
 เป็นผู้รับผิดชอบของกลุ่ม การแบ่งกลุ่มอาจจัดเป็นกลุ่มเล็ก 4-6 คน หรือขนาดกลาง 7-15
 คน ขนาดใหญ่ตั้งแต่ 16 คนขึ้นไป แต่ต้องให้พอดีกับนักเรียน 35-40 คนนั้นก็ควรจัดเพียง
 3-4 กลุ่มก็พอ เพราะจะเป็นการสะดวกในการจัดกิจกรรมและสะดวกในการควบคุม ใน
 การแบ่งกลุ่มนี้ ถ้ายังไม่เคยทำมาก่อนในครั้งแรก ๆ ครูจะต้องช่วยมากและต้องใช้เวลา

มาก ครูผู้สอนจะต้องศึกษาคูอย่างใกล้ชิด ให้ข้อเสนอแนะแก้ไขข้อบกพร่อง เสนอแนะแหล่งวิทยาการที่จะค้นคว้าหาความรู้ เสนอแนะวิธีการนำผลมาเสนอต่อชั้น ทั้งวิธีการเสนอด้วยปากเปล่าและการเขียนรายงาน ดังนั้น การสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงานนี้ครูจะต้องวางแผนให้นักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ

1. วางวัตถุประสงค์ของการทำงาน
2. วางหน้าที่ของแต่ละคนให้แน่นอน และปฏิบัติคนให้ถูกต้องตามวิธีของ "ขบวนการหมู่พวก"
3. เสนอแนะให้รู้ว่าจะต้องหาความรู้ต่าง ๆ ใค้อย่างไรและที่ไหน
4. เมื่อบรรลุจุดมุ่งหมายแล้วจะต้องทำรายงานอย่างไร (รายงานด้วยวาจา หรือรายงานด้วยข้อเขียน) และเมื่อใด (บำรุง กลัคนเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์ 2527 : 223)

บทบาทในการดำเนินกิจกรรมการสอนแบบแบ่งกลุ่มทำงาน

การสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานนี้ ครูผู้สอนควรตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบในการสอน โดยพยายามทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. รับฟังและสนับสนุน ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้
3. เปิดโอกาสและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยทั่วถึงกัน
4. อำนวยความสะดวกในกลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น
5. แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม
6. สนับสนุน ส่งเสริม และนำทางให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิถีวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้
7. ช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของผู้เรียนและสรุปผลการเรียนรู้ รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำการเรียนรู้ไปใช้

8. ควบคุมกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ (ทศนา
 แฉมมณี 2522 : 203)

ประโยชน์ของการสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงาน

การเรียนการสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานนี้ มีประโยชน์มากมายหลาย
 ประการดังต่อไปนี้

1. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกันโดยมีการ
 แบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานอย่างมีระบบและมีระเบียบวินัย การรู้จัก
 ทำหน้าที่เป็นผู้นำที่กึ่งและผู้ตามที่ดี เพราะทุกคนจะต้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมา จึงจะ
 ต้องมีการประสานงานกัน มีการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะ
 ช่วยฝึกทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดี

2. เพื่อให้ นักเรียนได้มีทักษะในการแก้ปัญหาตามวิธีวิทยาศาสตร์ มีการ
 ศึกษา ค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำงานเฉพาะอย่าง ทั้งเป็นรายบุคคลและ
 ส่วนรวม

3. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการเลือกทำงานตามความสนใจ ตามความถนัด
 และตามความสามารถของแต่ละคน (บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินวงศ์
 2527 : 223-224)

4. เมื่อนักเรียนแต่ละคนร่วมกันวางแผนการทำงานและประเมินผลการทำ
 งานกลุ่มร่วมกัน นักเรียนย่อมสามารถแก้ปัญหาและทำงานได้ผลดี

5. นักเรียนได้ทั้งเรียน เรื่องประชาธิปไตยและปฏิบัติตามแนวประชาธิปไตย
 (สุมานิน รุ่งเรืองธรรม 2522 : 51)

6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ค้นพบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญใน
 การเรียนรู้ เพราะการค้นพบความจริงใด ๆ ด้วยตนเองนั้น ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี
 และมักมีผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้มากกว่าการเรียนรู้ที่ได้รับจากการ
 บอกเล่าจากผู้อื่น (สมพร มั่นตะสูตร 2526 : 180)

7. เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และทำงาน
 ต่าง ๆ ร่วมกัน จะช่วยพัฒนาวิธีการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตลอดจน

การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และฝึกการเป็นผู้นำที่ดีในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

8. ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่รู้จักตนเอง รู้จักจุดอ่อนและจุดเด่นของตนเองเพราะในการทำงานกลุ่มต้องอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลมาผสมผสานทางความคิดเพื่อให้ได้ความคิดของกลุ่ม ดังนั้น การแสดงความรู้ความคิดที่เสนอต่อกลุ่มย่อมเป็นเครื่องยืนยันถึงความสามารถของตน

อย่างไรก็ตาม การสอนโดยการแบ่งกลุ่มทำงานอาจมีข้อเสียอยู่ ดังที่ สุมานันท์ รุ่งเรืองธรรม (2522 : 52) ได้กล่าวถึงจุดอ่อนของการสอนแบบวิธีนี้คือ

1. มาตรฐานของกลุ่มอาจสูงไปสำหรับเด็กบางคนทำให้ยากแก่การปฏิบัติตามหรือทำไป ไม่สามารถช่วยผู้ให้บางคนกระตือรือร้นสนใจ

2. ครูอาจปล่อยตามสบายได้โดยง่าย

3. เด็กฉลาดอาจใช้ความคิดของตนครอบคลุมนักเรียนในกลุ่ม แต่เด็กช้าอาจอาจจะไม่รับผิดชอบปฏิบัติงานอย่างแท้จริง

งานวิจัยในประเทศ

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติและการแบ่งกลุ่มทำงานนี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ญาณการ การแสดงละครบทบาท ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของบทบาทสมมุติ และการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังต่อไปนี้

อมรา ปริญญาบุญ (2522 : 146-147) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยตั้งวัตถุประสงค์ว่า เพื่อศึกษาการใช้สื่อการสอนแบบละคร ประโยชน์ และผลจากการใช้สื่อการสอนแบบละครที่เหมาะสมในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 144 คน ผลปรากฏว่า สื่อการสอนแบบละครมีคุณค่าในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางตรง และใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้ลงมือปฏิบัติ (ผู้แสดง) และผู้สังเกตการณ์ (ผู้ชม) ผลการใช้สื่อการสอนประเภทนี้ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น และยังทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนดีขึ้นด้วย

วิไลวรรณ สันตะโกมล (2522 : 43-45) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาการรณคดีไทย เรื่อง "ลิลิตตะเลงพ่าย" โดยกระบวน

การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางในชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาปีที่ 1 ของวิทยาลัยครูกาญจนบุรี จำนวน 60 คน ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 และนักศึกษามีความเห็นว่าการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น และยังมีคุณสมบัติต่าง ๆ หลายประการอีกด้วย เช่น ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ตลอดจนฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวัน

จิตรภัทร อุปราวิทยานันท์ (2523 : 65-67) ได้วิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง "ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก" ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีการสอนแบบธรรมดา" โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรีจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 60 คน ได้ผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แต่นักเรียนมีความคิดเห็นและความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนด้วยวิธีการกลุ่มสัมพันธ์ โดยให้เหตุผลว่าเป็นการเรียนที่สนุกสนานไม่เบื่อหน่ายเพราะมีเกมประกอบทุกบทเรียน นักเรียนมีโอกาสได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักการทำงานอย่างประชาธิปไตย กล้าแสดงความคิดเห็น และมีใจกว้างที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

จินตนา เพียรพิจิตร (2523 : 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบการสอนภาษาไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีการสอนแบบปกติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2522 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 58 คน ผลปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนหลังจากการเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่าการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยดีกว่าการเรียนแบบปกติ ทั้งนี้ โดยการเรียนการสอนภาษาไทยด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม และมีแนวโน้มที่จะชอบการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

คณะกรรมการโครงการวิจัย กรมการฝึกหัดครู (2524 : 72-76) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองเรื่อง "ผลการใช้หนังสือแบบ National-Type ของนักศึกษา

ฝึกหัดครูปีที่ 1 ระดับปริญญา" เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเน้นความสามารถ
ในด้านการสื่อความหมาย โดยกลุ่มทดลองมีการฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จำลองและ
บทบาทสมมุติ (Simulation and Role-playing) ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการสอน
โดยเสรี ผลปรากฏว่า การสอนโดยใช้ตำราแบบ National-Type และจัดกิจกรรม
โดยใช้สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติและมีอุปกรณ์ต่าง ๆ ช่วย สามารถปรับปรุงทักษะ
ด้านต่าง ๆ ได้อย่างดี

นิตยา ประพศิตกิจ (2526 : 103-104) ศึกษารายชื่อเรื่อง "การเปรียบเทียบ
สัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกหัดครูวิชาเอกภาษาอังกฤษที่เรียนโดย
ใช้กิจกรรมละครกับการฝึกรูปประโยค" โดยตั้งวัตถุประสงค์ว่า เพื่อเปรียบเทียบสัมฤทธิ์
ผลทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกหัดครูวิชาเอกภาษาอังกฤษที่เรียนโดยใช้กิจกรรม
การละครกับการฝึกรูปประโยค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบทดสอบความรู้พื้นฐาน
แบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลทางการพูด นำแบบทดสอบทั้ง 2 ชุดไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร
ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ชั้นปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 45 คน
พบว่า

1. สัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรม
การละครสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การฝึกรูปประโยคอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
ในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้คือ ด้านความคล่องแคล่ว ด้านความสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ ด้าน
ปริมาณของข้อมูลในการสื่อสาร และด้านความพยายามในการสื่อสาร และอย่างมีนัย
สำคัญที่ระดับ .05 ในด้านความสามารถบรรยายภาพให้กรรมการเข้าใจ

2. สัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรม
การละครไม่แตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนโดยใช้การฝึกรูปประโยคในด้านคุณภาพของข้อมูล
ในการสื่อสารและด้านสำเนียง

3. สัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษโดยส่วนรวมของนักศึกษาที่เรียนโดย
ใช้กิจกรรมการละครจะสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการละครจะสูงกว่านักศึกษา
ที่เรียนโดยใช้การฝึกรูปประโยคอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

อาร์โนลด์ สแปรงเกอร์ (Arnold Sprenger 1973 : 13-15) ได้วิจัยเกี่ยวกับการทำงานกลุ่มในการเรียนภาษาต่างประเทศ (Group Work in Foreign Language Learning) โดยการนำการทำงานกลุ่มมาใช้สอนวิชาภาษาต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยฟูเจิน (Fu Jen University) ในไต้หวัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปีที่ 1 กับนักศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนภาษาเยอรมัน การทดลองใช้กระบวนการถามตอบบทสนทนา ๆ การแต่งเรื่องจากหนังสือ และการบรรยายภาพเป็นกิจกรรมเริ่มต้น เพื่อให้เกิดทักษะในการทำกิจกรรมกลุ่ม พบว่านักศึกษาปีที่ 4 ต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่จะทำหน้าที่ของครูให้ดีที่สุด ส่วนนักศึกษาปีที่ 1 ในฐานะนักเรียนก็มีโอกาสได้ฝึกทักษะทางภาษาเป็นรายบุคคล แม้แต่นักศึกษาที่เหนียมอายก็ยังพยายามพูด เพราะในการทำงานกลุ่มสมาชิกจะหลีกเลี่ยงการเข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้ กิจกรรมกลุ่มนี้ก่อให้เกิดความสนใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้คุณค่าทางสังคมเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน และที่สำคัญคือ นักศึกษาได้พัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสารกันอย่างมาก

แมรี อลิซาเบธ ลันซ์ (Mary Elizabeth Lunz 1974 : 76) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการแสดงบทบาทการละครที่มีต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารและความสามารถในการสวมบทบาท (The Effect of Overt Dramatic Enactment on Communication Effectiveness and Role Taking Ability) จุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาว่า การแสดงบทบาทการละครจะมีผลต่อความสามารถในการสื่อสารและการสวมบทบาทหรือไม่ โดยมีรากฐานแนวคิดทางทฤษฎีว่าการสวมบทบาทเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีทักษะในการสื่อสารอย่างมีความหมายมากขึ้น โดยเฉพาะบุคคลที่มีลักษณะเก็บตัวสามารถฝึกให้แสดงตัวมากขึ้นได้โดยสวมบทบาทที่ต้องแสดงตัว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

1. การให้งานเกี่ยวกับการสื่อสาร (Communication Task)
2. การเล่นเกมสลับ (Password Game)
3. การให้สวมบทบาท (Role Taking Task)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองได้แก่ นักเรียนชั้นปีที่ 7 จำนวน 80 คน ซึ่งถูกทดสอบความสามารถในการสวมบทบาทโดยใช้วิธีการให้สวมบทบาท (Role Taking Task)

ของเฟฟเฟอร์ (Feffer) (1959) จากนั้นนักเรียนทั้งหมดจะถูกสุ่มเพื่อแบ่งกลุ่มให้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีการสวมบทบาทเพื่อการสื่อสารได้รับการสนับสนุนจากผลงานวิจัยที่ว่า กลุ่มที่ได้แสดงบทบาทการละครสามารถสื่อสารดีขึ้นอย่างมาก ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

เจน โคลส โคโนเลย์ (Jane Close Conoley 1977 : 4997A) แห่งมหาวิทยาลัยเทกซัส ได้ศึกษาผลของการใช้การแสดงละครบทบาทสมมุติในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เพื่อวัดพฤติกรรมของเด็ก โดยทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 38 นาทีทุกวัน มีการทดลองก่อนการเรียนและภายหลังกการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์พบว่า การใช้การแสดงบทบาทสมมุติเข้าเป็นองค์ประกอบในการเรียนการสอนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีสังคมมีที่ที่ดีขึ้นและเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่นมากขึ้น